TARİHİ FİLMLER VE MUHTEŞEM YÜZYIL

İnsanlar, kahramanları severler ve genellikle sıkıntılı günlerinde hatırlatırken de bazen aşırıya kaçarlar. İşte milletlerin darboğazdan geçme dönemlerinde ürettiği gerçek ve hayali kahramanlar, filmlere yansıyınca gürültüler kopmaya başlar. Çünkü filmler sokaktaki vatandaşa dahi hitap edecek seviyededir. Film kullanıldığı süreç içinde yalanı doğrusuyla izlenime girerken etkilediği hususlar ile zaman içinde asıl gayesine hizmet eder ve unutulur gider. Ne de olsa hayalidir. Burada hayaller ve gerçeklerin birbirine karışması ile ortaya çıkan hamurun etkilediği bir düşünceyle ikinci ve üçüncüyü bilemediğimiz bir mevkiye doğru çıkarmasıdır.

İnsanımız son birkaç yüzyıl içinde engelleyici otorite olarak Batı dünyası karşısında çaresiz kalışını ödünlemek için bazen kitaplarla, filmlerle kahramanlık hikâyeleri ile yok etmek isteğini bu şekilde ortaya koymuştur. Mesela; Avrupa karşısında yetersizlik, Rumlar ve Yunanlılarla olan Kıbrıs sorunu, ABD'nin hiçbir zaman kalkmayan gizli ambargosu gibi endişeleri karşısında **Ona gücü yetebilecek** kahramanlarını üretmiştir.. (Zamanımızdaki Kurtlar Vadisi)

Yurdumuzda tarihi filmlerin ortaya çıkmaya başladığı dönemin (60 başları) sosyopolitik söylemine (veya inancına) uyumlu milliyetçi ve yer yer İslamcı olan bu filmler ciddi talep gördü. 12 Eylül 1980 darbesinin esas sebebi ve ana hedefi olduğu iddia edilen sol akımların yükselmeye başladığı bir dönem olduğu gibi milliyetçi söylemlerin de güçlendiği bir dönemdi. (İşin garip tarafı seks filmleri de aynı başarıyı sağlıyordu.) **Bu aynı zamanda milliyetçi söyleminde giderek artan bir yoğunlaşmayla yükselmeye başladığı dönemdir. Tarihi filmlere kaynaklık yapan, "milli tarih" düşüncesi doğrultusunda aktarılan çeşitli öyküler, mitler ve motifler, dönemin atmosferi içinde milliyetçi tezlerle birleşmiş ve böylelikle günlük yaşamda da karşılığını bulan milliyetçilik vurgusunu güçlenmiştir. Bu bir devlet açısından kötü bir durumda değildir. Asıl olan tarihin, tarihi filmlerde fantezisi üzerine kurgulanmasıydı. Ancak Tarihi fantazya sinemasında "önemli olan ne inandırıcılık ne de gerçekliktir. Önemli olan seyircinin tuttuğu bir oyuncunun kahraman kılığına girip bize 'düşman' olan kötüleri tepelemesi ve ranttır"**. Tarihi detaylar ise **'mükemmellik ve kötüleri tepeleme'** fiili için fazla önemli değildir. Üstünlük namına ne gerekiyorsa o verilirken, insanüstü hale bürünen kahramanlar zihinlerden silinemez hale getirmenin ağır sonuçları daha sonra toplumu içten yıkıma doğru yönelmeye başlaması için gizli dürtüyü harekete geçirmektedir. Bu vahim bir durumdur.

Prof Dr. Ünsal Oskay, Marmara Üniversitesi Radyo-TV Bölümündeki İletişim Teorisi konulu Doktora dersinde, **"Tarihi filmlerimizde hep yağız Türk yiğitleri yola çıktığında Bizans'ın tüm dilberleri kapılara dökülüp onları beklerler. Ancak sarışın Bizans delikanlıları yola çıkınca hiçbir esmer güzeli Anadolu kızının böyle bir şey yaptığını görmeyiz. Tabi ki görmeyiz, görsek toplumsal infial olurdu"** derken, neden tarihi daha başka türlü düşünemeyişimiz sorusunun da bir ölçüde cevabını veriyor. Hemen ardından gelen soru neden böyle bir şeye ihtiyaç duyulduğu olacaktır. **"Mükemmel ve üstünlük üzerine kurulan kahramanlık, bir gereksinimin yansımasıdır".**

İşte sorun burada başlıyor.

Hayali veya gerçek kahramanlarımızın üstünlükleri kabullenirken, zayıflıklarını kabul etmekte milletimiz zorluk çekmeye başlıyor. Yakın zamanlarda çekilen Sarı Zeybek filmi ile bir kesimi galeyana getirirken, Muhteşem Yüzyıl dizisi ile de başka bir kesim üzerinde oluşmuş fikirleri yıpratıyor diye düşünebiliriz. ABD gibi hayali kahraman ihtiyaç duymayacak kadar zengin bir tarihi olan milletin fantazya senaryolar ile bir dönem yoğrulmasının acısının sıkıntısını ileride çok çekeğiz, gibi görülüyor.

Mükemmeliyet nasıl bir gereksinimdir ki, ihtiyaç duyuluyor?

Bu ideolojilerin, tarihi kendi lehine çevirmek istemelerinden başka bir şey değildir. Mevcut ideoloji, doğal olarak kendini meşrulaştırmak hakkı olduğunu iddia eder. Şimdiye kadar milli devlet, demokratik devlet ve hukuk devleti olma özelliklerinin tümünü gerçekleştirmeyi arzulayan ancak en çok milli devlet olmayı beceren devletimizde söylenmek istenip de ya inandırıcılıktan uzak olması ya da başka sebepler yüzünden söylenemeyenlerin tamamının filimler tarafından dile getirilmesi olarak da görülebilir. Kurtlar Vadisi'de burada anılabilir.

Hakikatte bu filmlerin bize verdiği sıkıntı tarihi iyi bilmeyişimizden ve yanlış bilişimizden ve insanı insan olarak görmediğimizden başka bir şey değildir. Filmler geçici bir doyumdan başka bir şey değildir. Normal hayatta insanımızın o kadar çilesi vardır ki;

Yurt dışında işçi olmak mı?

İngiltere, ABD vize kuyruğunda horlanmak mı?

AB'ye üyelik müracaatımıza dair Batılı devlet başkanlarının tahkir edici açıklamalarını dinlemek mi?

Okuldan mezun olur olmaz işe girmek veya askere gitmek kararını vermekte mi?

Maaş kuyruğunda beklemek veya şehirlerarası otobüs kazasında şarampole uçmak mı?

Kenar mahallede açık kanalizasyona mı düşerek yoksa terör olaylarında serseri bir kurşunla mı ölmek?

Her on senede bir ihtilal veya benzeri bir müdahaleyle mi karşılaşmak veya hiper enflasyonla, banka-banker vurgunlarıyla yaşamak mı?

…

Hepsi ve belki de daha fazlası. [1]

Bu kadar derdi olan bir milletin, mekân inşaatı ve kostüm maliyeti toplam 4 milyon lira olan Muhteşem Yüzyıl'ı, Topkapı Sarayı ve bazı tarihi mekânların yanı sıra kurulan 2.100 metrekarelik platoda çekilmesinden alıp veremediği yoktur. Sadece filmi çekenlerin ucuz reklam ile pastadan büyük pay almak niyetleri fark ediliyor. Onların (romanların etkisinde kalmadan) gerçek belgelere uygun çekeceği film hakkında kim ne diyebilir. Gerçek gerçektir.

Sonuç olarak, dizide yetersizliğimizin yoksa yeterliliğimizin gösteriminin yapıldığını anlamak için zamanı beklemek gerekmektedir. Bu arada filme sponsor olanlara ve birde reklam kuşağındaki reklamlara bakmanızı istiyorum. Bütün gerçekler burada saklıdır. Yoksa sıkıntılar içinde yoğrulmuş milletimiz, bu diziyi seyreder. Kimsede mani olamaz..

İhramcızâde İsmail Hakkı

---

[1] Bkz: **YILDIRIM T. Emre** Tarihi Kostüme Avantür Sinemasında Kahraman Tiplemesinin Psikolojik Analizi [Kitap]. - İstanbul : Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Radyo - Televizyon Bilim Dalı 208600 Doktora Tezi , 2007